

SAĞLIK BAKANLIĞI
Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Hasta Hakları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı
Bakanlık Yayın No:963

ULAKBİM TR Dizinde Taranmaktadır

Hakemli Dergi
TSHD
Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi

ISSN: 2149-309X-Biannually
<https://ederji.saglik.gov.tr/>
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tshd>
Yıl/Year: 2023
Sayı/Issue: Aralık/December

YAŞLILARDA TEKNOLOJİ KULLANIMININ TOPLUMSAL HAYATA KATILIMA VE BAŞARILI YAŞLANMAYA ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

Buse HANÇEROĞLU KANDEMİR¹
Merve Deniz PAK GÜRE²

Makale Bilgileri/ Article info

Makalenin Türü/Article Type : Araştırma
Geliş Tarihi / Date Received : 31.07.2023
Revizyon Tarihi/Date Revised : 19.12.2023
Kabul Tarihi / Date Accepted : 28.12.2023
Yayın Tarihi / Date Published : 30.12.2023
DOI: 10.46218/tshd.1335473

Makale Künyesi/To cite this article:

Hançeroğlu Kandemir, B. ve Pak Güre, M.D. (2023, Aralık). Yaşlılarda teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılıma ve başarılı yaşlanmaya etkisinin incelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 22, 60-82.
Doi: 10.46218/tshd.1335473

Sorumlu Yazar/Corresponding Author: Doç. Dr. Merve Deniz Pak Güre, Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, mdpak@baskent.edu.tr

Öz

Araştırmanın amacı yaşlıların teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılıma ve başarılı yaşlanmaya etkisinin incelenmesidir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 65 yaş üstünde olan 191 kişi katılmıştır. Veri toplamak amacıyla sosyodemografik soru formu, Başarılı Yaşlanma Ölçeği, Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri ve Teknoloji Kullanım Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS ile analiz edilmiştir. Katılımcıların %55,5'i kadındır ve ortalama yaş 69,56±6,118'dir. %95,29'unun teknolojik cihazı, %90,1'inin internete erişimi ve %57,6'sının sosyal medya hesabı vardır. Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri puan ortalaması 4,32±3,26'dır ve ortalama altında skorlar elde edilmiştir. Başarılı Yaşlanma Ölçeği puan ortalaması 53,42±11,10'dur, skorlar ortalamanın üzerindedir. Teknoloji Kullanım Ölçeği puan ortalaması 37,24±9,08'dir ve ortalama üstünde skorlar elde edilmiştir. Teknoloji Kullanım Ölçeği puanları ile Başarılı Yaşlanma Ölçeği puanları arasında pozitif yönlü korelasyon bulunmaktadır. Sonuç olarak, yaşlıların teknolojik gelişmelere uyum sağlaması yoluyla başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılımın desteklenmesi için sosyal hizmet uzmanlarının danışman, eğitici ve kaynak geliştirici roller üstlenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Teknoloji, Başarılı yaşlanma, Toplumsal hayata katılım, Gerontolojik sosyal hizmet

EXAMINATION OF THE EFFECT OF TECHNOLOGY USE IN THE ELDERLY ON PARTICIPATION IN SOCIAL LIFE AND SUCCESSFUL AGING

Abstract

The aim of the study is to examine the effect of technology use of the elderly on participation in social life and successful aging. The research was conducted in the relational survey model. 191 participants over the age of 65 who are participated in the study. Sociodemographic questionnaire, Successful Aging Scale, Community Integration Questionnaire and Technology Use Scale were used to collect data. The data were analyzed with SPSS. 55.5% of the participants were female and the average age was 69.56±6.118 years. 95.29% had technological devices, 90.1% had access to the internet and 57.6% had social media accounts. The mean score of Community Integration Questionnaire was 4.32±3.26 and below average scores were obtained. The mean score of the Successful Aging Scale is 53.42±11.10, and the scores are above average. The mean score of the Technology Utilization Scale was 37.24±9.08 and the scores were above average. There is a positive correlation between Technology Utilization Scale scores and Successful Aging Scale scores. As a result, it can be suggested that social workers should assume the roles of consultant, educator, and resource developer to support successful aging and participation in social life through the adaptation of the elderly to technological developments.

Keywords: Aging, technology, Successful aging, Participation in social life, Gerontological social work

* Bu makale Başkent Üniversitesi, Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı'nda Doç. Dr. Merve Deniz Pak Güre danışmanlığında Buse Hançeroğlu Kandemir tarafından hazırlanan yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

¹ Sosyal Hizmet Uzmanı, Adalet Bakanlığı, ORCID: 0000-0002-6656-4509

² Doç. Dr., Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ORCID: 0000-0001-7060-3729

Giriş

Yaşlanma kronolojik, biyolojik, fizyolojik, psikososyal ve ekonomik bağlamlarda incelenmektedir. Doğumla başlayan ve yaşam ilerledikçe geçen süreye 'kronolojik yaşlanma' denir. Türkiye'de ve dünyada yaşlı nüfus her geçen gün artmaktadır. TÜİK 2023 yılı "İstatistiklerle Yaşlılar" raporuna göre Türkiye'de 65 yaş ve üstündeki yaşlı nüfus yaklaşık 8.5 milyondur. Bu rakam son beş yılda %22,6 artmıştır. Birleşmiş Milletler verilerine göre ise 2022 yılı itibariyle dünyadaki yaşlı nüfus yaklaşık 8 milyar kişidir. Bu açıdan bakıldığında hem Türkiye'deki hem de dünyadaki yaşlı nüfusun artış gösterdiği görülmektedir.

Yaşlanma fiziksel, ruhsal, sosyal ve ekonomik yönlerden çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir. Fizyolojik olarak yaşlanma, kronolojik yaşla birlikte gözlenen bedendeki değişimlerdir (Beğer ve Yavuzer, 2012). Bu süreçte genellikle kronik hastalıklar artış göstermekte; kronik ve dejeneratif hastalıklar ortaya çıkmaktadır. Kalp ve damar hastalıkları, solunum sistemi hastalıkları, boşaltım sistemi hastalıkları, kemik erimesi (osteoporoz), kas kütlelerinde azalma (sarkopeni), uykuya ilişkili bozukluklar, duyma, görme ve işitme kayıpları, cilt yaşlanması, saçların beyazlaması, fiziksel becerilerin bozulması (hareketlerde ve reflekslerde yavaşlama gibi) meydana gelebilmektedir (Etgen vd., 2010). Psikolojik olarak yaşlanma bireyin kronolojik yaşı ilerledikçe öğrenme, sorun çözme, hafıza, algılama ve karakter özelliklerine uyum sağlama yeteneğindeki değişimleri içermektedir (Yerli, 2017). Psikolojik açıdan algıların yavaşlaması ile yaşlılarda bilişsel bozukluklar, yaratıcı yeteneklerin zayıflaması, dikkat dağınıklığı ve algıda yavaşlama görülmektedir. Bununla ilişkili olarak Alzheimer, demans, depresyon, anksiyete meydana gelebilmektedir (Kourkouta vd., 2015). Yaşlanmaya bağlı olarak biyolojik ve psikolojik alanda yaşanan kayıplar, sosyal alanda da sorunlara yol açmaktadır. Emeklilik, iş ve statü kayıpları, sosyal izolasyon, toplumsal rollerde geri çekilme, yalnızlık, toplumdaki kaynaklara erişememe, ayrımcılığa maruz kalma, yaşlı ihmali bunların başında gelmektedir (Inoue ve Yamaoka, 2017). Tüm bunlarla beraber yaşlılar ekonomik zorluklarla da karşı karşıya kalmaktadır. Yaşlılar işgücüne katılımı sınırlı olan, aktif çalışma yaşamından ayrılan, gelirleri azalan bir popülasyonu oluşturmaktadır. Bunlara karşılık özellikle sağlık hizmetlerine erişme ve yaşamlarını sürdürme açısından harcamalar her geçen gün artmaktadır (Kumar ve Pathak, 2017).

Yaşlıların bu sorunlarla mücadele etmelerinde başarılı yaşlanma ve toplumsal yaşama katılım önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal hizmet uzmanları yaşlıların çok boyutlu sorunlarını çözmede mikro, mezo ve makro düzeylerde müdahaleler gerçekleştirmektedir. Teknolojinin gelişimi yaşlı refahını sağlamada etkili bir araç olabilmektedir (Karasoy ve Yıldırım, 2023; Uysal, 2020; Tuncay, 2010). Her gün gelişen dijital çağda her bireyin etrafını kuşatan teknoloji, yaşlı bireylerin de etrafını kuşatmış durumdadır. Yaşlı bireylerin teknolojiye uyum sağlayabilme becerileri farklı olmakla beraber yine de teknolojik gelişimlerden uzak kalmalarının mümkün olmadığı görülmektedir. Yaşlıların, gereksinimlerinin karşılanmasında, başarılı

yaşlanma süreçlerinin desteklenmesinde ve topluma uyum sağlamalarında teknolojinin önemli bir araç olduğu düşünülmektedir (Ammar vd., 2021; Grinin, Grinin ve Korotayev, 2023; Terkeş ve Bektaş, 2016).

1.1. Başarılı Yaşlanma ve Yaşlıların Toplumsal Hayata Katılımı

Yaşlıların refahının sağlanmasında başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılımı ilişkili hizmetlerin sunulması son derece önemlidir. Başarılı yaşlanma, fonksiyonel kapasiteyi ve yaşam kalitesini koruyan veya artıran bir şekilde yaşlanma sürecini ifade etmektedir. Rowe ve Khan (1997) tarafından ortaya konulan başarılı yaşlanma modeli, yaşlanmayı üç bileşen olarak görmektedir: “hastalık ve sakatlıktan kaçınma”, “yüksek bilişsel ve fiziksel fonksiyon” ve “hayata katılım”. 1998 yılında yayınladıkları kitapta ise bu kavramlara detaylı olarak yer verilmiştir. Hastalık ve sakatlıktan kaçınma bileşeni, yaşam tarzı seçimleri ve tıbbi müdahaleler yoluyla fiziksel sağlığı korumanın, hastalıkları önlemenin önemini vurgulamaktadır. Yüksek bilişsel ve fiziksel fonksiyonun sürdürülmesi bileşeni, yaşlıların bilişsel ve fiziksel yeteneklerini mümkün olduğunca korumalarını, aktif kalmalarını ve hayata katılmalarını ifade etmektedir. Hayata katılım ise sosyal ve üretken olma ve faaliyetlere dahil olmaya odaklanmaktadır. Başarılı yaşlanma için sosyal ilişkileri sürdürmek, hobiler edinmek ve topluma katkıda bulunmak önemli olarak görülmektedir.

Başarılı yaşlanma daha uzun yaşamının ötesine geçen ve yaşlanmanın tüm yönlerini geliştirmeye odaklanan çok boyutlu bir kavramdır. Başarılı yaşlanma, yaşlanmayla meydana gelen değişikliklere ve zorluklara aktif bir şekilde uyum sağlamayı, bağımsızlığı ve hayata bağlılık duygusunu sürdürmeyi içermektedir (Özşengür, 2020). Başarılı yaşlanma süreci fiziksel, psikososyal, bilişsel ve ekonomik çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Fiziksel açıdan sağlıklı bir yaşam biçimi düzenli egzersiz, dengeli beslenme, yeterli uyku ve sigara ve alkol tüketimi gibi zararlı alışkanlıklardan kaçınmayı içermektedir. Bilişsel işlevsellik sosyal etkileşim kurma yoluyla sürekli öğrenme, bilişsel yetenekleri korumayla ilişkilidir (Douglas vd., 2016). Psikososyal yönler sosyalleşmek, aile, arkadaşlar ve topluluklarla ilişkileri sürdürmek, sosyal izolasyondan korunmak gibi hususları kapsamaktadır. Duygusal refahı korumak, stresi yönetmek, sosyal destek sistemlerini kullanmak, bağımsızlığı korumak, problem çözme becerileri geliştirmek başarılı yaşlanma için son derece önemlidir. Ekonomik yönden ise gerekli maddi kaynaklara erişim başarılı yaşlanmayı desteklemektedir (Martin vd., 2015).

Yaşlıların toplumsal hayata katılımı başarılı yaşlanma ile ilişkilidir ve başarılı yaşlanmanın gerekli koşullarından biridir. 2019 yılında Uluslararası Fonksiyon, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırması'nda (ICF) toplumsal yaşam içerisinde bulunmak önemli bir alan olarak ifade edilmiştir. Toplumsal hayata katılım, bakıma ihtiyaç duyan kişilerin yaşama katılımı ve farklı faaliyetlerle mümkün olduğunca aktif olması anlamına gelmektedir. Kalinkara'ya (2016) göre, bireyin toplumsal hayata katılımı sosyal bütünleşmeyi de teşvik etmekte, bu da bir gruba aidiyet duygusu oluşturmakta ve yakınlık, paylaşım ve bağ kurma ihtimalini artırmaktadır. Toplumsal hayata katılım üç düzeyde sınıflandırılmaktadır. Bunlar arasında diğer bireyler

ile etkileşimde olmak, başkalarına yardım etmek ve topluma katkı sağlamak bulunmaktadır (Martinson ve Berridge, 2015).

Yaşlanma süreci boyunca refahı artırmak için yaşamın çeşitli yönlerine aktif olarak katılmak önemlidir. Sosyal ilişkiler kapsamında başarılı yaşlanma için sosyal bağlantıların sürdürülmesi temel kabul edilmektedir. Arkadaşlarla, aileyle ve sosyal çevredeki diğer kişilerle etkileşimde bulunmak duygusal destek, arkadaşlık ve aidiyet duygusu sağlayabilmektedir. Üretkenlik kapsamında çalışmak, gönüllülük faaliyetleri yapmak, hobiler edinmek gibi süreçlerde olmak tatmin duygusu sağlamaktadır. Bu faaliyetler kişinin özgüvenini ve hayata karşı olumlu bakış açısını geliştirme potansiyeli sunmaktadır. Bilişsel uyarım açısından zihni aktif ve meşgul tutmak, başarılı yaşlanma için hayati öneme sahiptir. Yeni beceriler kazanmak, bulmaca çözmek veya entelektüel açıdan geliştirici uğraşlar edinmek gibi beyni zorlayan aktiviteler, bilişsel işlevlerin korunmasına ve gerilemenin önlenmesine yardımcı olabilmektedir. Boş zaman aktivitelerinden keyif almak ise hayata katılımın önemli bir diğer yönüdür. Hobiler, ilgi alanları ve eğlenceli etkinlikler neşe, rahatlama ve huzur gibi duygular yaratabilmektedir. Benzer biçimde sinema, tiyatro, konser, sergi gibi kültürel ve toplumsal etkinliklere katılım bireylerin gelişme ve toplumla bağlantı içinde olma duygularını teşvik edebilmektedir. Hayata dahil olmak aynı zamanda dengeli beslenmeyi sürdürmek, fiziksel olarak aktif kalmak ve iyilik haline katkıda bulunan alışkanlıkları benimsemek gibi sağlıklı yaşam tarzı seçimlerini yapmayı da kapsamaktadır. Son olarak değişimlere uyum sağlamak oldukça önemli bir beceriyi gerektirmektedir. Bu değişimler, emekliliğe uyum sağlamayı, kayıplarla başa çıkmayı ve farklı yaşam aşamalarında yeni anlam ve tatmin kaynakları bulmayı içerebilmektedir (Rowe ve Khan, 1998).

Yaşlıların başarılı yaşlanma süreçlerinde bazı zorluklar söz konusu olabilmektedir. Yaşlıların bu alandaki karşılaştığı zorlukların başında sağlıkla ilişkili zorluklar gelmektedir. Fiziksel (akut ve kronik hastalıklar vb.), bilişsel (Alzheimer, Demans vb. gibi ruhsal hastalıklar vb.) ve duyuşsal (görme ve işitme kaybı, düşme korkusu vb.) yönden yaşanan kısıtlılıklar yaşlıların sosyalleşmelerinin önünde bir engel teşkil edebilmektedir (Foster ve Walker, 2015). Aynı zamanda yaşlıların mobilizasyonunda yaşanan sorunlar sosyal toplantılara katılmayı önemli ölçüde olumsuz etkileyebilmektedir. Ekonomik yetersizlikler yaşlıların sosyal faaliyetlere, seyahatlere, hobilere veya kültürel etkinliklere katılımını sınırlandırabilmektedir. Sosyal destek eksikliği, yaş ayrımcılığı, sosyal izolasyon, sevilen kişilerin kaybı ve yas süreçleri başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılım açısından önemli risk faktörlerindedir (Starovojtova vd., 2020). Yaşlı refahı açısından bu zorluklarla mücadele edilmesi, yaşlıların sosyal bağlantılarını sürdürmeyi gerekli kılmaktadır. Buradan hareketle teknolojinin kullanımı yaşlıların iyilik halinin sağlanmasında ve çok yönlü gereksinimlerinin karşılanmasında bir araç olarak önemli bir yer teşkil etmektedir (Rubinstein ve de Medeiros, 2015).

1.2. Yaşlılık Döneminde Teknoloji Kullanımı

Teknoloji en temel çerçevesi ile bilimsel bilginin pratik amaçlar için uygulanması anlamına gelmektedir. Mal, hizmet ve bilgi üretimi gibi amaçların gerçekleştirilmesinde kullanılan tekniklerin, becerilerin, yöntemlerin ve süreçlerin toplamıdır. Teknoloji, sorunların çözülmesinde ve yaşamın çeşitli yönlerinin iyileştirilmesinde pek çok aracın üretimini sağlamaktadır (Yıldırım vd., 2020). Teknolojinin kullanıldığı alanlara bakıldığında sağlık, ulaşım, güvenlik, bankacılık ve alışveriş, iletişim ve günlük yaşam faaliyetleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Peetoom vd., 2015). Teknoloji verimliliğin ve üretkenliğin arttırılmasında, yenilikçi cihazların geliştirilmesinde, bilgiye erişimin kolaylaşmasında, farklı iletişim kanallarının oluşturulmasıyla iletişimin ve ulaşımın hızlı ve erişilebilir hale gelmesinde ve yeni beceriler kazanmada önemli rol ve işlevlere sahiptir. Teknolojinin bu kapsamlı yönü yaşlıların refahını arttırmak için de bir araç olarak kullanılmaktadır (May ve Elder, 2018).

Yaşlılar teknolojinin gelişiminden etkilenen gruplardan birini oluşturmaktadır. Yaşlılar tarafından teknoloji kullanımı son yıllarda istikrarlı bir şekilde artmaktadır. Teknolojinin gelişimi yaşlıların sosyal hayata katılımı ve kaliteli yaşlanma alanlarında çeşitli fırsatları ve faydaları beraberinde getirmektedir (Saborowski ve Kollak, 2015). Teknolojinin hayatın her alanında kullanılmasıyla gündelik ihtiyaçlar, sağlık ihtiyaçları, sosyal aktivite planları, gündem akışının takibi ve hayata dair diğer daha pek çok unsur teknoloji üzerinden yürütülmeye ve karşılanmaya başlamıştır. Gelişen teknoloji yaşlılar için güvenlik, koruma, hareket kabiliyeti, bağımsız yaşama ve sosyal hayata katılım konularında önemli katkılar sağlayabilmektedir (Bianchi, 2021).

Yaşlıların teknoloji kullanım amaçlarından biri iletişim kurmakla ilişkilidir. Yaşlılar aileleri, arkadaşları ve ilişkide oldukları kurumlarla iletişim kurmak için teknolojik cihazları, programları ve uygulamaları kullanabilmektedir (Chen ve Schulz, 2016). Bu teknolojiler yaşlıların sosyal izolasyonunu azaltmada ve sosyal çevreleriyle olan ilişkilerini güçlendirmede fayda sağlamaktadır (Abdi vd., 2018; Berg-Weger ve Morley, 2020). Yaşlıların gereksinim duydukları şeyleri satın almalarında da çevrimiçi alışveriş hizmetleri bulunmaktadır. E-ticaret platformları, yaşlıların ihtiyaçlarını temin etmelerinde bir araç görevi görmektedir. Elektronik bankacılık hizmetleri de yaşlıların para yönetiminde kolaylık sağlamaktadır (Changizi ve Kaveh, 2017).

Yaşlılar artan sağlık sorunlarıyla beraber teknolojinin gelişimiyle her geçen gün ilerleyen sağlık sistemlerinin gelişmiş araçlarını kullanmaktadır. Bunlar arasında sağlık kontrollerini yapabildikleri tıbbi cihazlar ve uygulamalar, tedavilerini düzenleyen ve izlemeye olanak sağlayan mobil uygulamalar, tele tıp ve uzaktan sağlık hizmetleri bulunmaktadır. Örneğin, kalp atış hızı, kan basıncı, şeker düzeyi gibi ölçümleri yapabildikleri giyilebilir teknolojiler yaygınlaşmaktadır (Martins Van Jaarsveld, 2020). İşitme cihazları, büyüteçler, uyarlanabilir klavyeler gibi çeşitli fiziksel yardımcı cihazlar da yaşlılar tarafında kullanılmaktadır. Yaşlıların bilişsel yönden desteklenmelerinde de teknolojik gelişmeler kullanılabilir. Bazı uygulamalar ve

çevrimiçi platformlar, hafızayı, dikkati ve problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik bilişsel gelişim oyunları ve egzersizleri sunmaktadır. Yaşlıların güvenliğini sağlamada da teknoloji önemli bir rol üstenebilmektedir. Çeşitli akıllı ev teknolojileri ve güvenlik izleme cihazları yaşlıların bağımsızlıklarının korunmasında ve desteklenmesinde kullanılabilir. Yaşlıların ulaşımı açısından bakıldığında ise gelişmiş mobilizasyon sistemleri yaşlıların taşınmasında, bağımsız hareket ettirilmesinde uygun ve erişilebilir bir ulaşım aracı sağlamaktadır (Choi vd., 2017). Yaşlıların teknoloji kullanımı, pek çok alanda yaşam kalitelerini önemli ölçüde artırabilir, bağımsızlığı teşvik edebilir ve sosyal bağlantıları arttırabilir. Ancak teknolojiyi kullanan yaşlılar için bazı engeller de söz konusudur. Bunlar yaşa bağlı engeller kapsamında görme kusuru, el becerisi ve hareketliliğine ilişkin sorunlar, anlama ve kavrama güçlüğü, algıda sınırlılık gibi konularla ilişkili olarak değerlendirilebilir (Pal vd., 2018).

1.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yaşlıların teknoloji kullanımı, başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılımları arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür. Sosyal bağlantıları güçlendirmek, izolasyon duygularını hafifletmek ve video görüşmeleri, sosyal medya platformları ve mesajlaşma uygulamaları gibi kanallar aracılığıyla arkadaşlarla ve aileyle iletişimi kolaylaştırmak için teknoloji güçlü bir araç olarak işlev gösterebilir. Bu teknolojik gelişmeler yaşlıların coğrafi ve fiziksel engelleri aşmasına, sosyal ve duygusal desteği sürdürmesine olanak tanıyabilir. Teknoloji kullanımının yaşlılardaki bilişsel faydaları da oldukça önemlidir. Çeşitli bilgi kaynaklarına çevrimiçi erişim, yaşlıların sağlıkları hakkında bilinçli kararlar almalarını sağlayabilir. Teknoloji aracılığıyla tele-sağlık hizmetlerinin ortaya çıkışı da yaşlıların seyahat kısıtlamaları olmadan uygun ve zamanında tıbbi konsültasyonlar yapılmasını sağlayarak sağlık hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırabilir. Teknoloji kullanımının bu faydaların yanı sıra bazı engeller doğurma ihtimali de bulunmaktadır. Yaşlıların teknolojiyi benimseme konusundaki eksikliği, fiziksel kısıtlamalar veya teknolojiye erişimdeki ekonomik güçlükler teknoloji kullanımının zorluklarını da oluşturabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında yaşlılarda teknoloji kullanımının başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılım üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı, yaşlıların teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılıma ve başarılı yaşlanmaya etkisinin incelenmesidir.

Yaşlılarda teknoloji kullanımının başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılım üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi pek çok açıdan önemli görülmektedir. Bunlardan biri yaşlıların yaşam kalitesinin iyileştirilmesine yöneliktir. Teknolojik gelişmeler yaşlıların biyopsikososyal yönden iyilik halinin ve yaşam kalitesinin artmasına yardımcı olabilir. Bir diğeri ise yaşlıların bağımsızlığının sağlanmasıyla ilişkili olabilir. Teknoloji, günlük yaşamı kolaylaştıran araçlar ve kaynak sağlayarak yaşlıların bağımsızlığını korumalarını sağlama potansiyeli taşımaktadır. Özerkliği ve kendine yeterliliği destekleyebilecek yardımcı teknolojilerin sosyal izolasyonu azaltacak biçimde kullanılması hem başarılı yaşlanmayı hem de toplumsal yaşama

katılmayı sağlayabilir. Özetle, teknoloji kullanımının başarılı yaşlanma ve toplumsal hayata katılım üzerindeki etkisinin araştırılması dijital çağda yaşlılar için daha kapsayıcı ve destekleyici bir ortamın teşvik edilmesi açısından önemli olarak görülmektedir.

2. Araştırmanın Yöntemi

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel yöntem kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma metodolojisi kapsamında yer alan ilişkisel tarama modeli bu çalışmada kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla değişken arasındaki kovaryasyonun varlığını ortaya koymayı hedeflemektedir (Karasar, 2014). Bu çalışmada ilişkisel tarama modelinin seçilmesinin nedeni bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkilerin ortaya konulmasıdır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini yaşlılık refahını merkezinde bulunduran ve Türkiye’de faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına üye 65 yaş ve üzeri bireyler oluşturmuştur. Araştırmaya dahil etme kriterleri arasında 65 yaş ve üstü olmak, Alzheimer ve demans tanısı almamış olmak ve araştırmaya katılmaya gönüllü olmak bulunmaktadır. Bu kapsamda dernekler bilgi sistemi üzerinden yapılan taramada 98 derneğin olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında örneklem seçimi yapılmamış; evrendeki tüm bireylere erişilmeye çalışılmış ve tam sayım yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda maksimum katılımcıya ulaşmaya çalışılmıştır. Bu süreçte ilgili derneklerdeki üyelere araştırmaya katılım çağrısı yapılmıştır. Bu çağrı bir aylık süreç içerisinde her hafta olmak üzere toplamda dört kez gerçekleştirilmiştir. Ancak yaşlıların teknoloji ile ilişkilerinin kısıtlı olduğu ve araştırmaya gönüllü olarak katılımın esas olduğuna yönelik geribildirimler alınmıştır. Bu nedenle çalışmanın yapıldığı tarihler arasında 253 katılımcıya ulaşılabilmektedir. Elde edilen veriler gözden geçirilmiş, eksik veya hatalı olduğu tespit edilen veri kayıtları araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Sonuç olarak, 191 katılımcının verdiği cevaplar ile veri analizi yapılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak hazırlanan sosyodemografik soru formu, teknoloji kullanımıyla ilgili soru formu, Başarılı Yaşlanma Ölçeği, Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri ve Teknoloji Kullanım Ölçeği kullanılmıştır.

Sosyodemografik Soru Formu: Katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, istihdam durumu ve gelir düzeyi vb. gibi sorulara yer verilmiştir.

Teknoloji Kullanımıyla İlgili Soru Formu: Katılımcıların teknoloji kullanımıyla ilgili özelliklerinin belirlenmesi amacıyla teknolojik cihazlara sahip olma durumu, yaşanan yerde internetin olma durumu, günlük internet

kullanım süresi, interneti kullanım amaçları, sosyal medya hesabı olma durumu, kullanılan sosyal medya platformları ve internete güvenme durumu gibi sorular sorulmuştur. Bu formun hazırlanmasında yaşlıların teknoloji kullanımını etkileyebilecek değişkenlerle ilgili araştırmalar göz önüne alınmıştır. Bu kapsamda Pelizäus-Hoffmeister (2016) tarafından yapılan yaşlıların teknolojiyi günlük yaşamlarında kullanma durumlarına dair araştırmadaki değişkenler ile Özsungur (2019) tarafından yapılan başarılı yaşlanmanın yaşlıların teknoloji kabulü ve kullanımına etkisi üzerine dair araştırmadaki değişkenler esas alınmıştır.

Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ): Yaşlılarda başarılı yaşlanma durumunu değerlendirmeyi amaçlayan ölçek Reker (2009) tarafından geliştirilmiş; Hazer ve Özsungur (2017) tarafından Türkçe'ye geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. 10 sorudan oluşan ve 7'li Likert tipinde olan ölçeğin iki alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlar 3 sorudan oluşan "yaşam tarzı" ve 7 sorudan oluşan "problemlerle başa çıkma" olarak isimlendirilmiştir. Yaşam tarzı alt boyutundan alınabilecek en düşük ve en yüksek değer 3-21 arasındadır. Problemlerle başa çıkma alt boyutundan alınabilecek en düşük ve en yüksek değer ise 7-49 arasındadır. Ölçekten alınan puan arttıkça başarılı yaşlanma durumu da artış göstermektedir. Ölçeğin toplam ve alt boyutlarının Cronbach Alfa katsayıları .72-.84 arasındadır. Bu durum göz önüne alındığında ölçeğin oldukça güvenilir olduğu ifade edilebilir.

Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri: Toplumsal yaşama katılımı değerlendiren ölçek Willer ve ark. (1993) tarafından geliştirilmiştir ve yaşlı bireylerde toplumsal katılımı özel olarak değerlendiren ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışması Atasavun Uysal ve ark. (2018) tarafından yapılmıştır. 15 sorudan oluşan ölçeğin üç alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlar "ev katılımı", "sosyal katılım" ve "üretkenlik" olarak isimlendirilmiştir.

- Ev katılımı ev alışverişi, yemek yapmak, günlük ev işleri, sosyal planlar kurma ve para akışını sağlamak gibi konuları içermektedir. Bu alt boyuttan alınabilecek en düşük ve en yüksek değer 0-10 arasındadır.
- Sosyal katılım sorun çözme, sosyal ilişki kurma, hedef belirleme ve sağlıklı yaşam tarzı geliştirme gibi konuları içermektedir. Bu alt boyuttan alınabilecek en düşük ve en yüksek değer 0-12 arasındadır.
- Üretkenlik hobi sahibi olmak, gönüllülük faaliyetleri gerçekleştirmek, hedeflere ulaşmak için çabalamak gibi konuları içermektedir. Bu alt boyuttan alınabilecek en düşük ve en yüksek değer 0-8 arasındadır.

Envanterden alınabilecek toplam puan 30'dur. Envanterden alınan puan arttıkça toplumsal yaşama katılım durumu da artış göstermektedir.

Teknoloji Kullanım Ölçeği: Teknolojik araç ve gereçlerin kullanımına yönelik tutumları değerlendiren ölçek Aksoy (2018) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 13 sorudan oluşmaktadır ve 5'li Likert tipindedir. Ölçekten alınan puan arttıkça teknoloji kullanımı artmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .82'dir. Bu durum göz önüne alındığında ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğu ifade edilebilir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Yaşlılık alanında faaliyet gösteren 98 sivil toplum kuruluşu ile telefon veya e-posta yoluyla iletişime geçilmiştir. Araştırmaya katılım davetinin ardından veriler yüzyüze veya çevrimiçi oluşturulan bir link üzerinden toplanmıştır. Yaşlılar veri toplama araçlarına başkalarından yardım almadan veya birinin refakati ile yanıt vermiştir. Araştırma sonucunda yaşlıların %67,5'inin (n=129) soruları kendilerinin yanıtladıkları; %32,5'inin (n=62) ise soruları aile, arkadaşlar veya diğer kişilerin yardımı ile yanıtladıkları belirlenmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analizler gerçekleştirilmiş, frekans ve yüzde ile ilgili tablolar oluşturulmuştur. Katılımcıların başarılı yaşlanma, toplumsal hayata katılım ve teknoloji kullanım ölçeğine dair puan dağılımlarının normalliğini sınamak amacıyla puanların çarpıklık ve basıklık değerleri analiz edilmiştir. Test istatistiklerinde verilerin normal dağılım göstermemesi sebebiyle non-parametrik testler uygulanmıştır. İki bağımsız grup arasında ortalama farkına bakmak, ve gruplar arasında fark ya da eşitliği belirlemek için Mann Whitney U testi; bağımsız üç ve üzeri grubun bir bağımlı değişkene ait ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi ve değişkenler arasındaki ilişkilerin yönünü ve derecesini tanımlamak için Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır.

2.6. Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın gerçekleştirilmesi amacıyla Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu'ndan etik kurul izni alınmıştır (No: E-62310886-605.99-167632; Tarih: 06.10.2022).

3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırma kapsamında elde edilen bulgular paylaşılmıştır. Bu doğrultuda katılımcıların sosyodemografik özellikleri, teknoloji kullanım alışkanlıkları, başarılı yaşlanma, toplumsal hayata katılım ve değişkenler arasındaki ilişkilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

	Frekans		Yüzde (%)	
Cinsiyet				
Kadın	106		55,5	
Erkek	85		44,5	
Medeni durum				
Evli	119		62,3	
Bekar	33		17,3	
Boşanmış	8		4,2	
Eşi vefat etmiş	31		16,2	
Çocuk sahibi olma durumu				
Var	153		80,1	
Yok	38		19,9	
Eğitim durumu				
Okur yazar değil	18		9,4	
Okuryazar	14		7,3	
İlkokul	25		13,1	
Ortaokul	15		7,9	
Lise	44		23,0	
Üniversite	75		39,3	
Çalışma durumu				
Tam zamanlı çalışıyor	43		22,5	
Yarı zamanlı çalışıyor	18		9,4	
Çalışmıyor ama iş arıyor	3		1,6	
Çalışmıyor	105		55,0	
Yanıtsız	22		11,5	
Aylık Gelirin Geçim Düzeyine Etkisi				
Aylık gelir geçim için yeterli	91		47,6	
Aylık gelir geçim için yeterli değil	100		52,4	
En Uzun Süre İkamet Edilen Yerleşim Yeri				
Köy	32		16,8	
İlçe	41		21,5	
Şehir	118		61,8	
Yaşanan yer				
Yalnız başına	27		14,1	
Ailemle	158		82,7	
Huzurevi / Bakım merkezi	6		3,1	
Toplam	191		100,0	
Kronik hastalığa sahip olma durumu				
Var	107		56,0	
Yok	84		44,0	
	En düşük	En yüksek	Ortalama	Standart Sapma
Yaş	65	91	69,56	6,118

Katılımcıların sosyodemografik bilgileri Tablo 1’de gösterilmektedir. Katılımcıların %55,5’i kadındır. Yaşları 65 ile 91 arasında değişmekte olup ortalama yaş $69,56 \pm 6,118$ ’dir. %62,3’ü evlidir. %80,1’i’nin çocuğu vardır. Katılımcıların %39,3’ü üniversite mezunudur. %55’i bir işte çalışmamaktadır. Buna karşılık katılımcıların %22,5’inin tam zamanlı olarak çalıştığı belirlenmiştir. %1,6’sı çalışmamaktadır fakat iş aramaktadır. Katılımcıların %52,4’ü gelirlerini geçimleri için yeterli bulmadıklarını ifade etmiştir. En uzun yaşanan yer

açısından %61,8'inin şehir cevabını verdiği görülmüştür. Katılımcıların %82,7'si aileleri ile beraber yaşadığını belirtmiştir. %56'sının en az bir kronik hastalığı bulunmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Teknoloji Kullanımıyla İlgili Bulgular

	Frekans	Yüzde (%)
Teknolojik cihazlara (cep telefonu, tablet, bilgisayar, akıllı saat gibi) Sahip Olma Durumu		
Evet	182	95,29
Hayır	9	4,71
Yaşanan Yerde İnternetin Bulunma Durumu		
Evet, var	172	90,1
Hayır, yok	19	9,9
Günlük İnternet Kullanım Süreleri		
Hiç kullanmıyorum	51	26,7
1-3 saat	78	40,8
3-5 saat	30	15,7
5 saatten fazla	32	16,8
İnterneti Kullanım Amaçları*		
İş	32	9,91
Sosyal medya	69	21,36
İletişim	95	29,41
Haberleri takip etmek	69	21,36
Alışveriş	28	8,67
Oyun oynamak	30	9,29
Sosyal Medya Hesabı Bulunma Durumu		
Evet, var	110	57,6
Hayır, yok	81	42,4
Kullanılan Sosyal Medya Platformları		
Whatsapp	101	35,07
Facebook	79	27,43
Twitter	34	11,81
Instagram	67	23,26
Tiktok	7	2,43
İnternete Güvenme Durumu		
Evet, güveniyor	98	51,3
Hayır, güvenmiyor	93	48,7

Katılımcıların teknoloji kullanımıyla ilgili bulgular Tablo 2'de gösterilmektedir. Katılımcıların %95,29'unun cep telefonu, tablet, bilgisayar, akıllı saat gibi çeşitli teknolojik cihazlara sahip olduğu belirlenmiştir. %90,1'i internete erişimi olan bir yerde yaşamaktadır. Katılımcıların günlük internet kullanım süreleri incelendiğinde %26,7'sinin hiç kullanmadığı, %40,8'inin ise 1-3 saat arası kullandığı görülmüştür. İnterneti kullanma amaçları arasında %9,91'i iş, %21,36'sı sosyal medya, %29,41'i iletişim, %21,36'sı haber takibi, %8,67'si alışveriş ve %9,29'u oyun oynama bulunmaktadır. Katılımcıların %57,6'sının en az bir sosyal medya hesabı vardır. %35,07'sinin Whatsapp, %27,43'ünün Facebook, %11,81'inin Twitter, %23,26'sının Instagram ve %2,43'ünün Tiktok hesabı bulunmaktadır. %51,3'ü interneti güvenli bir ortam olarak gördüğünü belirtmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Ölçeklerden Aldığı Puanlar

	Ölçek maddeleri Ölçekten alınabilecek en yüksek ve en düşük değer	Katılımcıların aldığı en yüksek ve en düşük değer	Ortalama	Standart Sapma (SS)
Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri Puanları				
Toplam	0-30	0-26	13,91	7,18
• Ev Katılımı	0-10	0-10	4,32	3,26
• Sosyal Katılım	0-12	0-12	6,61	3,53
• Üretkenlik	0-8	0-7	2,96	1,89
Başarılı Yaşlanma Ölçeği Puanları				
Toplam	7-70	16-70	53,42	11,10
• Sağlıklı Yaşam Biçimi	3-21	6-21	16,32	3,55
• Sorunlarla Mücadele Etme	7-49	7-49	37,10	8,10
Teknoloji Kullanım Ölçeği Puanları				
Toplam	13-65	15-65	37,24	9,08

Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puan ortalamaları Tablo 3'te gösterilmektedir. Buna göre ilk olarak, Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri puanları ele alınabilir. Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri'nden alınabilecek puanlar 0-30 arasında olabilmektedir. Bu çalışma kapsamında katılımcıların envanter puan ortalaması $13,91 \pm 7,18$ olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarından olan ev katılımı boyutu puan ortalaması $4,32 \pm 3,26$; sosyal katılım boyutu puan ortalaması $6,61 \pm 3,53$, üretkenlik boyutu puan ortalaması $2,96 \pm 1,89$ olarak hesaplanmıştır.

İkinci olarak, Başarılı Yaşlanma Ölçeği puanları ele alınabilir. Başarılı Yaşlanma Ölçeği'nden alınabilecek puanlar 7-70 arasında olabilmektedir. Bu çalışma kapsamında katılımcıların ölçek puan ortalaması $53,42 \pm 11,10$ olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarından olan sağlıklı yaşam biçimi puan ortalaması $16,32 \pm 3,55$ ve sorunlarla mücadele etme puan ortalaması $37,10 \pm 8,10$ olarak hesaplanmıştır.

Üçüncü olarak ise Teknoloji Kullanım Ölçeği puanları ele alınabilir. Teknoloji Kullanım Ölçeği'nden alınabilecek puanlar 13-65 arasında olabilmektedir. Bu çalışma kapsamında katılımcıların ölçek puan ortalaması $37,24 \pm 9,08$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 4. Teknoloji Kullanımının Başarılı Yaşlanma Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
Teknolojik cihaza sahip olma durumu						
Teknolojik cihazı var	182	17698,00	97,24	593,0	-1,402	,161
Teknolojik cihazı yok	9	638,00	70,89			
Yaşanan yerde internetin olma durumu						
Yaşanan yerde internet var	172	16835,50	97,88	1310,5	-1,421	,155
Yaşanan yerde internet yok	19	1500,50	78,97			
Sosyal medya hesabının olması durumu						
Sosyal medya hesabı var	110	11371,50	103,38	3643,5	-2,158	,031*
Sosyal medya hesabı yok	81	6964,50	85,98			
İnternete güvenme durumu						
İnternete güveniyor	98	9511,00	98	4454,0	-2,71	,787
İnternete güvenmiyor	93	8825,00	93			
Günlük internet kullanım süresi						
Yok	51	86,85	3,506	3	,320	
1-3 saat	78	103,83				
3-5 saat	30	89,05				
5 saatten	32	98,02				

*p<0.05

Teknoloji kullanımının başarılı yaşlanma üzerindeki etkisi ile ilgili bulgular Tablo 4'te verilmiştir. Buna göre katılımcıların teknolojik cihaza sahip olma durumu, yaşadıkları yerde internet olma durumu, sosyal medya hesabına sahip olma durumu, interneti güvenli bulma durumu ve internet kullanma süresi ile Başarılı Yaşlanma Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan fark olup olmadığı incelenmiştir. Teknolojik cihaza sahip olma durumu (U=593,0, $p>0,05$), yaşadıkları yerde internet olma durumu (U=1310,5, $p>0,05$), interneti güvenli bulma durumu (U=4454,0, $p>0,05$) ve internet kullanma süresi [H(3)=3,506, $p>0,05$] açısından gruplar arası ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Katılımcıların sosyal medya hesabına sahip olma durumu ile başarılı yaşlanma ölçeğinden alınan puanlarda iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (U=3643,5, $p<0,05$).

Tablo 5. Teknoloji Kullanımının Toplumsal Hayata Katılım Üzerindeki Etkisi

	N	ST	SO	U	z	p
Teknolojik cihaza sahip olma durumu						
Teknolojik cihazı var	182	17956,00	98,66	335,0	-2,99	,003*
Teknolojik cihazı yok	9	380,00	42,22			
Yaşanan yerde internetin olma durumu						
Yaşanan yerde internet var	172	16790,00	97,62	1356,0	-1,218	,223
Yaşanan yerde internet yok	19	1546,00	81,37			
Sosyal medya hesabının olması durumu						
Sosyal medya hesabı var	110	13453,50	122,30	1561,5	-7,67	,000*
Sosyal medya hesabı yok	81	4882,50	60,28			
İnternete güvenme durumu						
İnternete güveniyor	98	9539,50	97,34	4425	-345	,730
İnternete güvenmiyor	93	8796,50	94,59			
Günlük internet kullanım süresi						
Yok	51	61,17	29,358	3	0,00*	
1-3 saat	78	104,39				
3-5 saat	30	119,55				
5 saatten fazla	32	108,98				

*p<0.05

Teknoloji kullanımının toplumsal yaşama katılım üzerindeki etkisi ile ilgili istatistikler Tablo 5'te verilmiştir. Buna göre katılımcıların teknolojik cihaza sahip olma durumu, yaşadıkları yerde internet olma durumu, sosyal medya hesabına sahip olma durumu, interneti güvenli bulma durumu ve internet kullanma süresi ile Toplumsal Hayata Katılım Ölçeği'nden aldıkları puanlar arasında istatistiksel açıdan fark olup olmadığı incelenmiştir. Yaşanan yerde internet olma durumu ($U=1356,0$, $p>0,05$) ve interneti güvenli bulma durumu ($U=4425$, $p>0,05$) açısından gruplar arası ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Katılımcıların teknolojik cihaza sahip olma durumu ($U=335,0$, $p<0,05$), sosyal medya hesabına sahip olma durumu ($U=1561,5$, $p<0,05$) ile internet kullanma süresi [$H(3)=3,506$, $p<0,05$] süresi açısından gruplar arası ölçek puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Toplumsal Hayata Katılım Ölçeği puanlarının günlük internet kullanım süresi değişkenine göre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis testi sonrası post-hoc testlerine geçilmiştir. Tamhane testi sonucunda 1-3 saat arası kullanımın 5 saatten fazla kullanım lehine istatistiksel olarak ($p<0,01$) düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır.

Tablo 6. Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri ve Başarılı Yaşlanma Ölçeği Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7	8
Sağlıklı Yaşam Biçimi (1)	1							
Sorunlarla Mücadele Etme (2)	,780**	1						
Başarılı Yaşlanma Ölçeği Toplam (3)	,890**	,980**	1					
Ev Entegrasyonu (4)	,147*	,163*	,166*	1				
Sosyal Katılım (5)	,166*	,182*	,186*	,512**	1			
Üretkenlik (6)	,110	,097	,106	,448**	,565**	1		
Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri Toplam (7)	,177*	,189**	,195**	,824**	,873**	,745**	1	
Teknoloji Kullanım Ölçeği Toplam (8)	,111	,218**	,195**	-,046	,035	,011	-,001	1

*p<0.05; **p<0.01

Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Toplumsal Yaşama Katılım Envanteri ve alt boyutları ve Başarılı Yaşlanma Ölçeği ve alt boyutları arasındaki korelasyon Tablo 6'da gösterilmektedir. Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Başarılı Yaşlanma Ölçeği'nden alınan toplam puanlar ($r=0,07$, $p<0,05$) arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır. Aynı zamanda Teknoloji Kullanım Ölçeği ile sorunlarla mücadele etme alt boyutu puanları arasında da pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0,02$, $p<0,05$). Teknoloji Kullanım Ölçeği ile Toplumsal Katılım Envanterinden ($r=0,989$, $p>0,05$) ve tüm alt boyutlarından alınan toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada yaşlıların teknoloji kullanımının toplumsal hayata katılıma ve başarılı yaşlanmaya etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerine bakıldığında yaş aralığının 65 ve 91 arasında olduğu görülmektedir. Bu bulgu araştırmaya katılanların yaşlılık dönemi açısından geniş bir yaş grubunu içerdiği biçiminde yorumlanabilir. Yaşlılığın erken ve geç dönemindeki bireylerin çalışmaya dahil edilmesinin farklı gelişimsel dönemlerde bulunan katılımcıların görüşlerinin alınması açısından çeşitliliği arttırdığı düşünülmektedir. Araştırmaya katılanların çoğunun lise ve üniversite mezunu olan yaşlılardan oluştuğu görülmektedir. Teknoloji ile ilişkili bu çalışmaya eğitim düzeyi yüksek olan yaşlıların katılması beklenen bir sonuç olmuştur. Katılımcıların çoğunluğunun çalışmadığı ve bir kısmının iş aramaya devam ettiği belirlenmiştir. Aynı zamanda aylık gelirin geçinmede yetersiz olduğunu ifade eden katılımcılar da çoğunlukta olmuştur. Bu durum yaşlıların sosyoekonomik desteğe ihtiyaç duyduklarını düşündürmüştür. Katılımcıların çoğunluğu aile üyeleri ile yaşamaktadır. Bu bulgu Türkiye'deki geleneksel geniş aile yapısının günümüzde de etkisini devam ettirdiği şeklinde yorumlanabilir. Çalışmamızdaki bu bulguya paralel olarak Arpacı ve Ersoy (2009), Ünal (2019) ve Sever (2020) çalışmalarında da yaşlıların geleneksel aile düzeni

dolayısıyla huzurevi veya bakım merkezinde kalmayı istemediklerini ve aileleriyle beraber yaşamayı tercih ettiklerini ortaya koymuşlardır.

Katılımcıların teknoloji kullanımıyla ilgili özelliklerine bakıldığında neredeyse tamamının en az bir teknolojik cihaza sahip olduğu görülmektedir. Çalışmanın bu bulgusu, her geçen gün gelişen teknoloji çağına yaşlı bireylerin uyum sağlamaya çalıştıkları biçiminde yorumlanabilir. Literatürde de bu bulguyu destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin, Ekici ve Gümüş'ün (2016) çalışmasında yaşlıların önemli bir çoğunluğunun teknolojik cihazlarının bulunduğu ortaya konuşmuştur. Ancak bunların akıllı cihazlardan ziyade temel düzeyde çalışan telefonlardan oluştuğu belirtilmiştir. Baran, Kurt ve Tekeli'nin (2017) çalışmasında ise yaşlıların internet teknolojilerine ve teknolojik cihazlara hakim olduğu ifade edilmiştir.

Katılımcıların tamamına yakınının yaşadığı yerde internet bulunmaktadır ve internet kullanım süresi artış göstermektedir. Literatürde de yaşlıların internete sahip olma durumlarının arttığını ortaya koyan pek çok çalışma vardır. Örneğin, TUİK'in (2021) Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre internet kullanan 65-74 yaş grubundaki bireylerin oranı 2016 yılında %8,8 iken bu oran 2021 yılında %32,5'e yükselmiştir. Kalinkara ve Sarı'nın (2018) çalışmasına göre evinde internet bulunan yaşlıların oranı %78,6 olup; %84,5'i interneti aktif olarak kullanmaktadır. Ancak bu bulguların aksini ifade eden araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Tuna Uysal'ın (2020) çalışmasına göre yaşlıların evinde internet erişimi eksikliği vardır. Bu çalışmada yaşlıların haftalık yaklaşık olarak 7-21 saat internet kullandıkları ifade edilmiştir. Iyer ve Eastman (2006) yaşlıların haftalık ortalama internet kullanma süresinin 9 saat, Loipha (2014) 3,5 saat, Şahin ve Yıldırım (2019) 14,5 saat, Erbil ve Hazer (2021) 17,5 saat ve Kalinkara ve Sarı (2018) 7-21 saat arasında değiştiğini ifade etmiştir. Çalışmamızda internet kullanım süresinin bu çalışmalardaki bulgulara paralellik gösterdiği ifade edilebilir.

Katılımcıların interneti pek çok amaçla kullandıkları görülmektedir. Bu amaçlar en fazla sosyal medya, iletişim ve haberleri takip etmek olarak sıralanmıştır. Katılımcıların yarısından fazlasının sosyal medya hesabı bulunmaktadır. En çok kullanılan uygulamalar Whatsapp ve Facebook'tur. Çalışmanın bu bulgusu yaşlıların iletişim kurmak ve yaşamdaki gelişmelerden haberdar olmak için sosyal medya kanallarını kullanmak istedikleri biçiminde yorumlanabilir. Literatürde yaşlıların internet kullanım amaçlarını ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır. Sümer (2017) bu amaçları gündemi takip etmek (%47), arkadaşlarının hayatlarına dair bilgi edinmek (%17), bireysel paylaşımlarda bulunmak (%11), eğlence (%10), sohbet etmek (%9) olarak ifade etmiştir. Aynı çalışmada yaşlıların %62'sinin sosyal medya hesabı olduğu raporlanmıştır. Erbil ve Hazer'e (2021) göre yaşlılar sosyal medya üzerinden paylaşım yapmak ve iletişim kurmak amacıyla internet kullanmaktadır. Tekedere ve Arpacı (2006) ise yaşlıların %53,8'inin arkadaşlarıyla iletişim kurmak ve %24,6'sının eğitim almak amacıyla interneti kullandıklarını belirtmiştir. Bayram ve Arıcı'nın (2021) çalışmasına göre de yaşlılar interneti haberleşme, bilgi alma ve sosyalleşme amacıyla kullanmaktadır. Baran,

Kurt ve Tekeli (2017) de eğitim seviyesi yüksek yaşlıların daha fazla sosyal medya hesabına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Tüm bunlardan hareketle gelişen teknoloji ile yaşlıların sosyal medya kullanımının yıllar içerisinde artabileceği düşünülebilir.

Katılımcıların yarısı interneti güvenli bir ortam olarak değerlendirmiştir. Güven duygusunun yaşlıların teknolojik alandaki güncel gelişmelere katılımını etkileyeceği düşünülmektedir. Açıkıllı vd. (2018) de çalışmasında yaşlıların internete güvenme durumlarının interneti kullanma sıklıklarını etkilediği ifade edilmiştir. Ağaoğlu'nun (2022) çalışmasında ise yaşlıların neredeyse tamamının internet üzerinden işlem yapmaktan dolayı tedirgin olduğu belirtilmiştir.

Katılımcıların toplumsal yaşama katılımı değerlendirildiğinde toplam puanın, ev katılımının ve üretkenliğin düşük; sosyal katılımın orta derecede olduğu görülmektedir. Çalışmanın bu bulgusu yaşlıların toplumsal yaşama aktif şekilde katılımının yetersiz olduğunu göstermektedir. Yaş almayla beraber sosyal izolasyon gerçekleşebilmektedir. İş hayatından uzaklaşma, sağlık ile ilgili risk faktörleri, yavaşlayan fizyolojik hareketler buna sebep olabilmektedir. Ev katılımının az olmasına yavaşlayan psikososyal özellikler de sebep olarak düşünülebilir. Yaşlıların evi güvenli alanları olarak gördükleri ve kendilerini burada güvende hissettikleri yorumu yapılabilir. Çalışmamızdaki bu bulguları destekleyen araştırmalar bulunmaktadır (Ferligül, 2021; Atasavun Uysal vd., 2018; Bourgeois vd., 2015; Çetin vd., 2014).

Katılımcıların başarılı yaşlanma durumu değerlendirildiğinde toplam puanın, sağlıklı yaşam biçimi ve sorunlarla mücadele etme puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmanın bu bulgusu sağlık durumuyla ilişkili olarak düşünülebilir. Katılımcıların kronik rahatsızlığa sahip olma durumu oldukça düşüktür. Bu kapsamda da yaşlıların sağlıklı yaşam biçimini destekleyecek davranış örüntülerini izledikleri ifade edilebilir. Özdemirkan vd. (2019) çalışmasına göre yaşam boyu sağlığın geliştirilmesi ve aktif yaşlanmanın gerçekleştirilmesi için yaşlının erken dönemde hastalıklara karşı taramalarının yapılması, (varsa) erken dönemde hastalıkların teşhislerinin konulması ve beklenmeyen sağlık sorunlarına karşı hazırlıklı olmaları sağlanmalıdır. Bu araştırma kapsamında aynı zamanda yaşlıların zorluklarla mücadele edebilme konusunda güçlü oldukları ifade edilebilir. Yaşlıların yaşam tecrübeleriyle beraber zorluklara daha dayanıklı bir duruş geliştirdikleri yorumu yapılabilir. Çalışmamızdaki bu bulguları destekleyen araştırmalar bulunmaktadır (Atasavun Uysal vd., 2018; Hazer ve Ateşoğlu, 2019; Kütmeç Yılmaz, 2020; Işık vd., 2021) .

Katılımcıların Teknoloji Kullanım Ölçeğinden aldıkları puanlar değerlendirildiğinde puanların ortalamasının üzerinde olduğu görülmüştür. Bu açıdan katılımcıların gelişen teknolojilere uyum sağlamaya çalıştıkları düşünülebilir. Çalışmamızdaki bu bulguları destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Ma vd. (2016) iyi eğitim almış, ekonomik durumu yüksek olan yaşlıların teknolojiyi kullanmaya daha yatkın olduklarını raporlamıştır. Sixsmith ve arkadaşları (2022) ise COVID-19 pandemisi sonrasında yaşlıların dijital becerilerinin ve teknoloji kullanımlarının arttığını ifade etmiştir.

Araştırmada yaşlıların sosyal medya hesabına sahip olmasının, teknolojik cihazlarının bulunmasının ve internet kullanım süresinin artmasının toplumsal hayata katılımı belirgin düzeyde arttırdığı görülmüştür. Aynı zamanda sosyal medya hesabının olması başarılı yaşlanma düzeyini arttırmaktadır. Telefon, tablet, bilgisayar, akıllı saat gibi cihazların toplumsal hayatta iletişimi sağladığı ve karşılıklı paylaşım imkanını verdiği için toplumsal hayata katılım üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Özkan ve Puruçuoğlu (2010) da araştırmalarında yaşlıların teknolojik ürün kullanımının sosyal uyumu ve yaşam kalitesini artırmada önemli olduğunu vurgulamışlardır. Özen vd. (2018) göre de sosyal medya hesabı olan yaşlıların toplumsal hayata katılımı fazla olmaktadır.

Araştırma bulgularına göre yaşlıların Teknoloji Kullanımı Ölçeği'nden aldıkları puanları arttıkça Başarılı Yaşlanma Ölçeği'nin toplam puanı ile sorunlarla mücadele etme puanları da artmaktadır. Teknoloji haberleşme, gündemi takip etme ve paylaşım içinde olmayı gerektiren bir süreci sağlamaktadır. Yaşlıların teknolojiyi kullanmadaki aktiflikleri başarılı yaşlanmaya da yansımaktadır. Benzer biçimde Özsungur'un (2018) çalışmasında da teknoloji kullanımı ile başarılı yaşlanma arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Akbayrak ve Aysan (2022) çalışmasına göre de başarılı bir yaşlanma süreci sağlamak için teknolojiyi kullanma fikri günümüzde giderek daha yaygın hale gelmektedir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında şu öneriler sunulabilir:

- Yaşlılar için hazırlanmış dijital okuryazarlık programları geliştirilebilir. Bu programlar temel bilgisayar, sosyal medya platformları ve internet kullanım becerilerini kapsayabilir. Bu eğitimler sosyal hizmet merkezleri, huzurevleri ve bakım merkezleri, yerel yönetimlerin yaşlılara hizmet verdiği birimler gibi çok çeşitli alanlarda gerçekleştirilebilir. Yaşlıların teknoloji kullanımı yoluyla toplumsal hayata katılımı ve başarılı yaşlanma süreçlerinin desteklenmesinde sosyal hizmet uzmanları da danışman, eğitici, kaynak bulucu, savunucu, bağlantı kurucu gibi roller üstlenebilir.
- Sosyal hizmet uzmanları yaşlıların teknolojik cihaz ve internet kullanımının desteklenmesi amacıyla yaşlı dostu kursların açılmasına öncülük edebilir. Yaşlıların iletişim, bankacılık işlemleri, hastane randevuları ve alışveriş işlerini daha konforlu hale getirebilmek için teknolojik yazılım uygulamalarına yönelik eğitimler düzenleyebilir. Sosyal hizmet uzmanları düzenlenecek olan bu eğitimleri koordine etme görevini üstlenebilir.
- Sosyal hizmet uzmanları yaşlıların teknolojiye entegre edilmelerinde multidisipliner ekip çalışmaları yapabilir. Psikolog, gerontolog, hekim, hemşire, iş uğraşı terapisti, bilişim teknolojileri eğitmeni, yazılım ve bilgisayar mühendisleri vb. gibi ilgili meslek elemanlarıyla yaşlı dostu teknolojik yazılım ve donanımların geliştirilmesinde sosyal hizmet uzmanları rol alabilir. Bu çalışmalar doğrultusunda

daha büyük tuşlara, daha basit menülere ve sesli komut özelliklerine sahip cihazlar yaşlılar için daha erişilebilir hale getirilebilir.

- Teknolojik gelişmelere entegre olmada çeşitli psikososyal ve ekonomik endikasyonları (hastalık, engellilik, fiziksel mesafe, ekonomik zorluklar vb.) olan yaşlılar olabilir. Teknolojiye erişimde eşitsizliklerin ortadan kaldırılması amacıyla sosyal hizmet uzmanları savunuculuk rolü üstlenebilir.
- Makro düzeyde ise yaşlı dostu teknolojik gelişmelerin desteklenmesinde 'teknolojiye entegre yaşam' projeleri, hizmetleri ve politikaları üretilebilir; bunların uygulamaya geçirilmesinde sosyal hizmet uzmanları savunuculuk, eğitici ve danışmanlık yapabilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Bu araştırma belirlenen süre zarfında yaşlılık alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına üye olan, internet üzerinden veya yüz yüze erişilebilen yaşlıların katılımı ile sınırlıdır. Araştırma hem çevrimiçi hem de yüz yüze veri toplama araçları kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yaşlıların internet kullanım oranlarının görece düşük olduğu göz önüne alındığında çevrimiçi veri toplama araçlarına erişimin bu popülasyon için zorlayıcı olması bir sınırlılık olarak kabul edilebilir. İlerleyen araştırmaların daha büyük popülasyonlarla yapılması önerilebilir. Yaşlıların teknolojiyi kullanımlarının başarılı yaşlanmaya ve toplumsal hayata katılıma etkisine dair deneyimlerini içeren nitel çalışmaların da yürütülmesi faydalı olabilir.

Kaynakça

- Abdi, J., Al-Hindawi, A., Ng, T., & Vizcaychipi, M. P. (2018). Scoping review on the use of socially assistive robot technology in elderly care. *BMJ open*, 8(2), e018815.
- Açıkdilli, G., Atalay, K. D., Kurtulmuşoğlu, F. B., & Çıdam, E. (2018). Yaşlı Pazarının Sosyal Medya Kullanımlarının Satın Alma Davranışları Üzerindeki Etkisinin Teknoloji Kabul Modeli Kapsamında İncelenmesi: 55 Yaş Üstü Kadınlara Yönelik Bir Çalışma. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 317-336.
- Ağaoğlu, E. (2022). *Yaşlı Bireyler Arasında Dijital Eşitsizlikler: Ankara Mikro Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Akbayrak, E., & Aysan, Ü. (2022). Yaşlı Perspektifiyle Yerinde Ve Başarılı Yaşlanma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(55), 399-427.
- Aksoy, C. (2018). Teknoloji kullanım ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliğinin ölçülmesi: üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(15), 1111-1131.
- Ammar, A., Bouaziz, B., Trabelsi, K., Glenn, J., Zmijewski, P., Müller, P., ... & Hökelmann, A. (2021). Applying digital technology to promote active and healthy confinement lifestyle during pandemics in the elderly. *Biology of sport*, 38(3), 391-396.
- Arpacı, F., & Ersoy, A. F. (2009). Evde yaşayan yaşlıların huzurevinde yaşamaya ilişkin görüşleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(18), 87-98.
- Atasavun Uysal, S., Demircioğlu, A., Şahin, Ü., Karabulut, E., Kocaman, A. A., & Karapınar, M. (2018). Yaşlı Bireylerde Toplumsal Katılım Anketi'nin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği. *Fizyoterapi Rehabilitasyon*, 29(3), 66-72.
- Baran, A. G., Kurt, Ş. K., & Tekeli, E. S. (2017). Yaşlıların Dijital Teknolojileri Kullanım Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 1(45),8-10.
- Bayram, M. N. & Arıcı, A. (2021). Yaşlılıkta dijital çağı yakalamak. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 21 (2), 367-390.
- Beğer, T., & Yavuzer, H. (2012). Yaşlılık ve yaşlılık epidemiyolojisi. *Klinik Gelişim*, 25(3:5), 35-40.
- Berg-Weger, M., & Morley, J. E. (2020). Loneliness and social isolation in older adults during the COVID-19 pandemic: Implications for gerontological social work. *The journal of nutrition, health & aging*, 24, 456-458.
- Bianchi, C. (2021). Exploring how internet services can enhance elderly well-being. *Journal of Services Marketing*, 35(5), 585-603.
- Bourgeois, M. S., Brush, J., Elliot, G., & Kelly, A. (2015). Join the revolution: How Montessori for aging and dementia can change long-term care culture. In *Seminars in speech and language* (Vol. 36, No. 03, pp. 209-214). Thieme Medical Publishers.
- Changizi, M., & Kaveh, M. H. (2017). Effectiveness of the mHealth technology in improvement of healthy behaviors in an elderly population—A systematic review. *Mhealth*, 3.
- Chen, Y. R. R., & Schulz, P. J. (2016). The effect of information communication technology interventions on reducing social isolation in the elderly: a systematic review. *Journal of medical Internet research*, 18(1), e4596.
- Choi, S. D., Guo, L., Kang, D., & Xiong, S. (2017). Exergame technology and interactive interventions for elderly fall prevention: A systematic literature review. *Applied ergonomics*, 65, 570-581.
- Çetin, S. Y., Kara, İ. G., & Kitiş, A. (2014). Evde yaşayan yaşlılarda sosyal katılımı etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 2(1), 11-20.
- Douglas, H., Georgiou, A., & Westbrook, J. (2016). Social participation as an indicator of successful aging: an overview of concepts and their associations with health. *Australian Health Review*, 41(4), 455-462.
- Dünya Sağlık Örgütü. (2018). Integrated Care For Older People. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/326295/WHO-HIS-SDS-2018.44-eng.pdf>
- Ekici, S. K., & Gümüş, Ö. (2016). Yaşlılıkta teknolojinin kullanımı. *Ege Tıp Dergisi*, 55,27-28.
- Erbil, D. D., & Hazer, O. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Yaşlıların İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Sosyal Bilimlerde Covid-19 Salgını*, 43,44-46.

- Etgen, T., Sander, D., Huntgeburth, U., Poppert, H., Förstl, H., & Bickel, H. (2010). Physical activity and incident cognitive impairment in elderly persons: the INVADE study. *Archives of internal medicine*, 170(2), 186-193.
- Ferligül, Y. (2021). *Koronavirüs Hastalığı 2019 İle Takip Edilen Yaşlı Bireylerin Aktivite Yeterlilik Algısı, Toplumsal Katılım Düzeyleri Ve Sosyal İzolasyon Durumlarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Foster, L., & Walker, A. (2015). Active and successful aging: A European policy perspective. *The gerontologist*, 55(1), 83-90.
- Grinin, L., Grinin, A., & Korotayev, A. (2023). Global Aging: An Integral Problem of the Future. How to Turn a Problem into a Development Driver?. In *Reconsidering the Limits to Growth: A Report to the Russian Association of the Club of Rome* (pp. 117-135). Cham: Springer International Publishing.
- Hazer, O ve Özsungur, F. (2017). Başarılı Yaşlanma Ölçeği (BYÖ) Türkçe Versiyonu. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 4, 30-33.
- Hazer, O., & Ateşoğlu, L. (2019). Yaşlılarda sağlık okuryazarlığının başarılı yaşlanma üzerine etkisi: Ankara ili örneği. *Türkiye Klinikleri Internal Medicine Nursing-Special Topics*, 5(2), 48-56.
- Inoue, M., & Yamaoka, K. (2017). Social factors associated with psychological distress and health problems among elderly members of a disaster-affected population: subgroup analysis of a 1-year post-disaster survey in Ishinomaki area, Japan. *Disaster medicine and public health preparedness*, 11(1), 64-71.
- Işık, A., Tekin, N., & Kayaoğlu, S. Ç. (2021). Yetişkin Bireylerin Başarılı Yaşlanma Durumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Sinop İli Örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1403-1419.
- Iyer, R., & Eastman, J. K. (2006). The elderly and their attitudes toward the internet: The impact on internet use, purchase and comparison shopping. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 14(1): 57-67.
- Kalınkara, V. (2016). *Temel gerontoloji yaşlılık bilimi*. Ankara: Atlas Basım Yayın.
- Kalınkara, V., & Sarı, İ. (2018). Yaşlıların bilgi teknolojileri kullanımı ve yaşam doyumu potansiyel ve engeller, ergonomik yaklaşım. *Journal of Engineering Sciences and Design*, 6, 1-13.
- Karasar, N., (2014). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasoym, G. & Yıldırım, B. (2023). Yaşlılara Yönelik Dijital Teknolojiler ve Sosyal Hizmet Uygulamaları Geronteknolojik Sosyal Hizmet Uygulamasını Doğurabilir mi? *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 34 (3), 727-742.
- Kourkouta, L., Iliadis, C., & Monios, A. (2015). Psychosocial issues in elderly. *Progress in health sciences*, 5(1), 232-237.
- Kumar, R., & Pathak, R. K. (2017). Socio-economic problems of the elderly residing in old age homes. *Indian Journal of Gerontology*, 31(4), 497-506.
- Kütmeç Yılmaz, C. (2020). *Yaşlı bireylerde yerinde yaşlanma ile başarılı yaşlanma ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi.
- Ma, Q., Chan, A.H.S. & Chen, K. (2016). Personal and other factors affecting acceptance of smartphone technology by older Chinese adults. *Applied Ergonomics*, 54, 62-71.
- Martin, P., Kelly, N., Kahana, B., Kahana, E., Willcox, B. J., Willcox, D. C., & Poon, L. W. (2015). Defining successful aging: a tangible or elusive concept?. *The Gerontologist*, 55(1), 14-25.
- Martins Van Jaarsveld, G. (2020). The effects of COVID-19 among the elderly population: a case for closing the digital divide. *Frontiers in psychiatry*, 11, 1211.
- Martinson, M., & Berridge, C. (2015). Successful aging and its discontents: A systematic review of the social gerontology literature. *The gerontologist*, 55(1), 58-69.
- May, K. E., & Elder, A. D. (2018). Efficient, helpful, or distracting? A literature review of media multitasking in relation to academic performance. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 15(1), 1-17.
- Özdemirhan, T., Şenlik, Z. B., & Şimşek, A. Ç. (2020). Sağlıklı aktif başarılı yaşlanma. *Turkey Health Literacy Journal*, 1(1), 51-57.
- Özen, A., Vaizoğlu, S., Bozyel, F., Sucuoğlu, A., Pektekin, C., Günay, A., & Sanda, C. (2018). Lefkoşa'nın bir bölgesinde altmış beş yaş ve üzeri bireylerin sosyal yaşama katılımı. *Cukurova Medical Journal*, 43(2), 398-410.

- Özkan, Y., & Purutçuoğlu, E. (2010). Yaşlılıkta teknolojik yeniliklerin kabulünü etkileyen sosyalizasyon süreci. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 23(23), 37-46.
- Özşungur, F. (2018). *Yaşlıların teknoloji kabul ve kullanım davranışlarının başarılı yaşlanma üzerindeki etkilerinin analizi: Adana ili örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Özşungur, F. (2019). A research on the effects of successful aging on the acceptance and use of technology of the elderly. *Assistive Technology*, 34(1), 77-90.
- Özşungur, F. (2020). Gerontechnological factors affecting successful aging of elderly. *The Aging Male*, 23(5), 520-532.
- Pal, D., Funilkul, S., Charoenkitkarn, N., & Kanthamanon, P. (2018). Internet-of-things and smart homes for elderly healthcare: An end user perspective. *IEEE Access*, 6, 10483-10496.
- Peetoom, K. K., Lexis, M. A., Joore, M., Dirksen, C. D., & De Witte, L. P. (2015). Literature review on monitoring technologies and their outcomes in independently living elderly people. *Disability and Rehabilitation: Assistive Technology*, 10(4), 271-294.
- Pelizäus-Hoffmeister, H. (2016). Motives of the Elderly for the Use of Technology in their Daily Lives. *Ageing and technology*, 27.
- Reker, G. T. (2009). *A Brief Manual of the Successful Aging Scale (SAS)*. 10(2.1): 4238-720.
- Rowe, J. W., & Kahn, R. L. (1997). Successful aging. *The gerontologist*, 37(4), 433-440.
- Rowe, J. W., & Kahn, R. L. (1998). *Successful aging*. New York: Pantheon.
- Rubinstein, R. L., & de Medeiros, K. (2015). "Successful aging," gerontological theory and neoliberalism: A qualitative critique. *The gerontologist*, 55(1), 34-42.
- Saborowski, M., & Kollak, I. (2015). "How do you care for technology?"—Care professionals' experiences with assistive technology in care of the elderly. *Technological Forecasting and social change*, 93, 133-140.
- Sever, H. (2020). Yaşlı Bireylerin Geniş Aileden Kopuş Nedenleri ve Alternatif Yaşama Aranımlarına Dair Algıları: Gaziantep Örneği. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 13(1), 1-9.
- Sixsmith, A., Horst, B. R., Simeonov, D., & Mihailidis, A. (2022). Older people's use of digital technology during the COVID-19 pandemic. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 42(1-2), 19-24.
- Starovojtova, L. I., Akhtyan, A. G., Arishina, E. S., Kalabukhova, G. V., & Yurchenko, O. V. (2020). Development of the social support system for the elderly in the Russian Federation as a basis for successful aging. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(2), 111-118.
- Sümer, F. E. (2017). Sosyal medya kullanım pratikleri üzerine ampirik bir araştırma. *Global Media Journal TR Edition*, 8(15), 167-181.
- Şahin, B., & Yıldırım, A. (2019). Yaşlı Bireylerde İnternet Kullanımı İle Yaşam Doymumu, Algılanan Sosyal Destek Ve Umutsuzluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 12(2), 97-106.
- Tekedere, H., & Arpacı, F. (2016). Orta Yaş Ve Yaşlı Bireylerin İnternet Ve Sosyal Medyaya Yönelik Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 377-392.
- Terkeş, N., & Bektaş, H. (2016). Yaşlı sağlığı ve teknoloji kullanımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(4), 153-159.
- Tuna Uysal, M. (2020). Yaşlı bireylerin sosyalleşmesinde dijital teknolojinin rolü: dijital yaşlılar üzerine bir çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 43-59.
- Tuncay, T. (2010). *E-Sosyal Hizmetler: İnsani Hizmetlerde Bilişim Teknolojisi Uygulamaları*. 3. İleri Yaş Sempozyumu: "Kırılğan Yaşlı". İzmir. 23-24 Mart 2010.
- TÜİK Kurumsal. (2023). Retrieved 31 July 2023, from <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=%C4%B0statistiklerle-Ya%C5%9F%C4%B1lar-2022-49667&dil=1#:~:text=T%C3%9C%C4%B0K%20Kurumsal&text=Ya%C5%9F%C4%B1%20n%C3%BCfus%20olarak%20kabul%20edilen,451%20bin%20669%20ki%C5%9F%20oldu>.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2021). İstatistiklerle Yaşlılar 2021. Erişim Tarihi: 15 Aralık 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Yaşlılar-2021-45636#:~:text=Hanehalkı%20bilişim%20teknolojileri%20kullanım%20araştırması,daha%20fazla%20İnternet%20kullandığı%20görüldü>

- Uluslararası Fonksiyon, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırması (ICF) (2019). Understanding the care and support needs of older people: a scoping review and categorisation using the WHO international classification of functioning, disability and health framework (ICF). *BMC geriatrics*, 19(1), 1-15.
- Uysal, M. T. (2020). Yaşlı bireylerin sosyalleşmesinde dijital teknolojinin rolü: dijital yaşlılar üzerine bir çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (50), 43-59
- Ünal, V. (2019). Modernleşme Sürecinde Yaşlılık Düşüncesini Değiştiren Olgular-Toplumsal Yaşamın Kıyısında Kalan Yaşlılar. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(2), 275-298.
- Willer, B., Rosenthal, M., Kreutzer, J. S., Gordon, W. A., & Rempel, R. (1993). Assessment of community integration following rehabilitation for traumatic brain injury. *The Journal of head trauma rehabilitation*, 8(2): 75-95.
- Yerli, G. (2017). Yaşlılık Dönemi Özellikleri Ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmetler. *Journal of International Social Research*, 10(52). 32-35.
- Yıldırım, F., Abukan, B., Öztürk, H. & Eker H. (2020). Sosyal hizmette teknoloji kullanımı ve sosyal hizmet uzmanlarının dijital yapabilirlikleri: Covid-19 salgını odağında bir değerlendirme. *Turkish Studies*, 15(8), 3899-3916.